

Dkt. George Payton, Tafsiri ya Biblia, Kipindi cha 9, Changamoto katika Tafsiri na Mawasiliano, Masuala ya Kitamaduni.

© 2024 George Payton na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. George Payton katika mafundisho yake kuhusu tafsiri ya Biblia. Hii ni kipindi cha 9, Changamoto katika Tafsiri na Mawasiliano, Masuala ya Utamaduni, Sehemu ya 1.

Katika mazungumzo yetu yaliyopita, tumekuwa tukizungumzia baadhi ya mawazo, dhana, na nadharia za msingi zilizo nyuma ya tafsiri ya Biblia.

Sasa, tutaingia katika baadhi ya changamoto unazokutana nazo katika kujaribu kuwasilisha ujumbe wa Injili na Biblia katika lugha zingine. Kimsingi kuna kategoria mbili kuu za jumla. Ya kwanza ni ya lugha.

Kuna masuala ya lugha yanayotokea na ambayo yapo katika lugha ya kibiblia au lugha unayojaribu kutafsiri ambayo hufanya mawasiliano yasiwezekane kufanya tafsiri ya moja kwa moja ya neno kwa neno. Kwa hivyo, tutachunguza baadhi ya hayo katika hotuba nyingine. Lakini katika hotuba hii, kutakuwa na sehemu mbili: tunachofanyia kazi sasa ni masuala ya kitamaduni katika tafsiri, kwa nini ni muhimu kuelewa tamaduni zote mbili na jinsi utamaduni unavyoweza kuwa chanzo cha matatizo ya tafsiri.

Kwa hivyo, tunazungumzia changamoto za uhamishaji za aina ya lugha na changamoto za uhamishaji za aina ya kitamaduni. Na kwa hivyo, tunaanza na zile za kitamaduni kwanza. Acha niseme tu mambo machache.

Kila mtu anasema, vema, unahitaji kuelewa muktadha. Naam, muktadha unamaanisha nini? Ni neno kubwa na hatutazungumzia yote, lakini ni mambo gani tunayopaswa kuangalia tunapoangalia tafsiri ya Biblia? Jambo la kwanza ni muktadha wa hali hiyo. Ni nini kinachotokea wakati huo na pale? Yesu alikuwa wapi alipokuwa akizungumza na mtu huyu au mtu huyo? Na ni muktadha gani nyuma ya matukio yanayotokea tunayosoma? Lakini pia tunahitaji kuangalia hali hiyo ndani ya muktadha wake wa kitamaduni na kinachotokea kinahusianaje na utamaduni kwa ujumla, historia yao, imani zao, na mambo mengine mengi.

Kwa hivyo, tunaangalia utamaduni kama sehemu ya muktadha wa kifungu cha Biblia. Jambo lingine ni kwamba tunaangalia utamaduni ndani ya maandishi yenyewe. Kwa hivyo, ni nini hasa kinachotokea katika maandishi? Ni nini hasa kinachotokea kati ya watu wanaojadiliwa au mada inayojadiliwa ikiwa si sehemu ya masimulizi? Kwa hivyo, ndani ya maandishi.

Lakini pia, nini kinaendelea ndani ya sentensi ikiwa kuna neno fulani unalojaribu kutafsiri? Na ni maneno gani ya neno hilo? Collocation inamaanisha maneno mengine yanayotokea na neno unaloliangalia. Kwa hivyo, collocation inamaanisha co-location. Yanapatikana katika sentensi hiyo hiyo.

Na kwa nini hilo ni muhimu? Tutaona jinsi hilo linavyoathiri jinsi tunavyotafsiri neno fulani. Tunapotafsiri neno hilo, linatusaidia kujua jinsi ya kulitafsiri. Mambo haya yote yanahusika na kuingiliana akilini mwetu kila tunaposoma kifungu cha maandiko, kila tunaposoma mstari wa maandiko.

Kwa hivyo, wacha nitoe mfano. Sasa nataka kukuuliza, nitasoma sentensi na utaniambia ni picha gani ya akili inayokuja akilini mwako nitakaposoma sentensi hii. Alimnunulia mpenzi wake pete.

Ni picha gani ya kiakili inayokuja akilini? Ni wangapi kati yenu mlifikiri, loo, jamaa huyo atamposa msichana huyo? Je, nilisema pete ya uchumba? Sikusema. Lakini ni watu wangapi walidhani pete ya uchumba? Labda mlifikiri. Ni watu wangapi walidhani kwamba alikuwa hajamposa bado? Kwa nini? Kwa sababu ni kwamba anamnunulia mpenzi wake pete, msichana ambaye amekuwa akichumbiana naye, na anampenda, na mwanamke huyo anampenda, na mwanamke huyo anampa ishara zote sahihi.

Na anasema ni wakati, kama tunavyosema kwa Kiingereza, kuuliza swali. Kutoka kwa sentensi hiyo rahisi, yeye na pete na mpenzi wake walionekana kwenye picha hii akilini mwako na akilini mwangu, mwanamume huyo atapendekeza na ni pendekezo la ndoa. Unaona jinsi maneno katika sentensi na muktadha wa mwanamume na msichana yanavyochochea uelewa huu, maarifa haya ya msingi na utamaduni, na kile tunachofanya.

Yote yalizuka kwa muda mfupi tu baada ya kusoma sentensi. Na tukiangalia hilo, wacha nikuulize. Mwanaume anapomposa msichana, anatumia goti gani? Anatumia mguu gani kupiga magoti? Ule sahihi.

Sawa. Ni wangapi kati yenu kutoka tamaduni zingine hamjui ninachozungumzia kupiga magoti? Sijawahi kusema maana ya kupiga magoti, sivyo? Lakini mnatoka Amerika, na mnajua, nami najua, na kwa kawaida ni mguu wa kulia. Kwa nini? Nani anajua? Labda jamaa huyo ana mkono wa kulia, na hilo ni rahisi kuwa nalo.

Sijui. Vyovyote vile, nyote mlifika kwamba hiyo ni sehemu ya kile nilichokuwa nikizungumzia. Kwa nini? kwa sababu tunajua muktadha, tunajua hali hizo za maisha katika utamaduni wetu, na tunajua mambo ya kawaida yanayotokea.

Kwa hivyo, tunajua nini, tunajua wapi, tunajua mfuatano wa matukio, tunajua anachopaswa kusema, sivyo? Tunajua yote hayo. Sentensi hiyo ndogo inachochea mambo hayo yote akilini mwetu. Labda si yote kwa wakati mmoja, lakini angalau tunapata picha yake na hiyo ndiyo inayotufanya tufikirie hilo.

Sawa? Kwa hivyo, tunazungumzia kuhusu fremu hizi za kitamaduni za marejeleo na ukiangalia neno, ni fremu ya maana ya marejeleo au fremu ya kisemantiki ya marejeleo inayozunguka tukio hili mahususi. Na kwa hivyo, tunaangalia hali nzima ya kile kinachotokea katika muktadha huo. Na hali hiyo haijaandikwa katika sentensi.

Inachochewa na muktadha. Hilo ni muhimu sana. Kwa hivyo, sio tu kwamba tunaelewa maana, lakini pia tunaelewa kinachochochewa na sentensi yenyewe.

Uchumba wa mpenzi na mpenzi unaendelea, lakini pia historia nzima iliyo nyuma yake. Kwa hivyo, tunahitaji kuelewa kwamba sentensi hazieleweki tu katika muktadha wa maandishi bali sentensi na maandishi yameelekezwa katika mazingira yote ya kitamaduni ya jamii hiyo. Sawa, nitakusomea sentensi nyingine.

Alimnunulia mchumba wake pete. Je, hizo ni sawa? Kwa kiasi kikubwa ndiyo, sivyo? Lakini nini kilitokea? Tayari alikuwa amemchumbia. Sasa, ni mwanaume wa aina gani anayemchumbia bila pete ya harusi, bila kwenda kununua pete kwanza? Kwa kweli, nilifanya hivyo, na mke wangu kwa ukarimu akasema ndiyo hata hivyo.

Kwa hivyo, ni wazi nilimpatia pete, lakini haikutokea wakati huo nilipomposa, sivyo? Kwa hivyo, tunaona jinsi neno moja tofauti linavyotupa tofauti kidogo kwenye mfumo huo wa kitamaduni, mfumo tofauti kidogo wa marejeleo kuliko alivyomposa au alimnunulia mpenzi wake pete. Kwa hivyo, nakuhakikishia ikiwa mwanamume na msichana wako kwenye miadi, tuseme wanakula chakula cha jioni pamoja, na anainuka kutoka mezani na kutoa kitu mfukoni mwake, na anapiga magoti chini kwa goti lake la kulia, mwanamke huyo anaanza kuwa na wazimu na mwanamke huyo anasema, Mungu wangu, je, kweli anaposali? Anaposali, na kisha mwanamke huyo anasema ndiyo, na kisha mgahawa mzima unapiga makofi. Uchumba badala ya kuwa tayari umeposwa, na kisha anamnunulia pete ya uchumba.

Kwa hivyo, tunasema nini? Tunasema kwamba picha hizi za kiakili ni sehemu ya mfumo huu wa kitamaduni, mfumo huu wa marejeleo wa kitamaduni unaochochewa na maneno katika sentensi, na unachochea muktadha wa hali tunaoujua. Hii ni sehemu ya sababu tunayosema kwamba lugha ni ya fumbo na isiyoeleweka. Fumbo linamaanisha kuwa imefupishwa au kufupishwa.

Kwa kukisia, inamaanisha kwamba mtu anahitaji kukisia au kuelewa kilichosemwa, na tunaelewa mara nyingi kilichosemwa kwa sababu tuna maarifa haya yote, maarifa haya ya ensaiklopedia, ghala hili kubwa la maarifa katika akili zetu ambalo tunashiriki na watu wengine katika utamaduni wetu. Kila mtu ana lake, lakini pia tunashiriki

sehemu kubwa inayofanana, na hiyo inaruhusu mawasiliano kutokea kwa njia fupi. Unaweza kuzungumza na Mmarekani, au unaweza kuzungumza na mtu kutoka eneo lako la nyumbani, na unasema, hei, umewahi kwenda kwenye mgahawa fulani? Ndiyo, napenda mahali hapo.

Huna haja ya kujua iko kwenye mtaa gani au kitu chochote, kila mtu anaijua kwa sababu hiyo ndiyo mgahawa maarufu zaidi. Kwa hivyo maarifa hayo ya pamoja, maarifa hayo ya kitamaduni ya encyclopedic ndiyo yanayoweza mawasiliano kutokea, na tunaona watu katika Biblia wakiwasiliana kwa njia ile ile. Na tunaona kauli zilizofupishwa na tunaona maoni yaliyorahisishwa ambayo yamejaa maana zaidi ya yale yaliyosemwa.

Kwa hivyo, tunapaswa kuelewa muktadha, muktadha wa hali hiyo, muktadha wa kitamaduni. Na unakumbuka katika hotuba iliyopita nilitaja mabasi ya njano, huo ni mfano. Nilipotaja mabasi ya njano, sote tulijua tunazungumzia kuhusu watoto wa shule wanaochukuliwa na kupelekwa shuleni na kisha kupelekwa nyumbani mwisho wa siku.

Kwa hivyo, mabasi ya njano, tambua kwamba hatuna mabasi mengine yoyote yenye rangi ya njano Amerika isipokuwa mabasi ya shule. Nadhani labda walifanya hivyo kwa muundo. Kwa hivyo ninachohitaji kusema ni mabasi ya njano, na sote tunajua tunachozungumzia.

Sawa, tuna neno tengeneza, na tutatumia neno tengeneza kwa njia kadhaa tofauti. Hii itaonyesha jambo kwamba sio tu kwamba tunahitaji kuzingatia maneno katika sentensi, lakini pia tunahitaji kukumbuka picha ambayo inaleta akilini mwetu, ile kisemantiki, ile fremu ya kitamaduni inayojificha nyuma ya maandishi yaliyo nje ya maandishi. Kwa hivyo, Jane alitengeneza orodha ya ununuzi.

Ni wazi kabisa. Alifanya nini? Aliandika orodha ya vitu ambavyo alitaka kununua. Neno nunua ni la asili katika neno ununuzi.

Na mara nyingi, si kila wakati, lakini mara nyingi, ni ununuzi wa mboga. Kwa hivyo anapitia kwenye friji, pantry, na chochote kile na kutengeneza orodha ya vitu vilivyotoka na vitu ambavyo anataka kununua. Na kwa hivyo, anaandika orodha hii ya vitu.

Kubuni kunamaanisha kukusanya orodha ya vitu. Vipi kuhusu hili? John alibuni na Jane. Hilo linaleta picha gani ya kiakili? Hilo linaleta hali gani ya kitamaduni akilini? John na Jane labda wako katika aina fulani ya uhusiano.

Labda uhusiano ni uhusiano wa kimapenzi, na si tu, unaweza kuwa uhusiano wa kazini, lakini mara nyingi, jambo la kwanza nililofikiria nilipoona sentensi hii lilikuwa ni uhusiano wa kimapenzi. Tunaweza kuhitimisha nini kingine? Tena, tunakisia,

tunakisia, tunajaribu kubaini. Tunaweza kuhitimisha nini kingine kutokana na sentensi hii? Imebuniwa.

Kutengeneza maana yake nini ? Inamaanisha kupatanisha. Inamaanisha kuungana tena. Fanya amani.

Na ni nani aliyemkosea? Labda John. Labda alimkosea mpenzi wake au mchumba wake au mke wake, na alihitaji kufanya kitu ili kurekebisha hali hiyo. Labda alienda kuomba msamaha na kumpelekea maua na kusema, samahani sana, na chochote kile.

Kwa hivyo, ni dhana nzima ya upatanisho katika uhusiano. Na yote hutokea kwa sababu hakupatana, alipatana na mtu. Maneno hayo yalikumbusha hali hiyo.

Vipi kuhusu hii? John alijifanya kama jambazi. Tutazungumzia nahau katika nyingine tofauti, lakini hebu tuzungumzie nahau hizi hivi sasa. Imetengenezwa.

Je, Yohana alitengeneza kitu? Hapana. Kutengenezwa kama jambazi ni msemu mzima tunaouchukua. Hatuwezi kutenganisha nahau hizi neno kwa neno kisha kujaribu kutafsiri kila neno.

Huwezi kufanya hivyo. Ni kifurushi kizima. Ni kitengo kizima.

Kujifanya kama jambazi kunamaanisha alifanikiwa sana katika juhudi fulani zaidi ya ilivyotarajiwa. Kwa hivyo, jambazi ni mwizi ambaye huja na kuiba vitu vingi na kwa hivyo ana vitu hivi vyote alivyopata bila juhudi nyingi. Kwa hivyo, John alijifanya kama jambazi.

Labda alienda dukani na akapata ofa nzuri sana kwenye kitu fulani. Kwa namna fulani, alifaidika sana katika hali fulani. Hatujui nini.

Kwa hivyo neno hilo dogo hubadilisha kila kitu. Neno hilo hubadilisha maana nzima ya neno tengeneza. Na kwa hivyo tengeneza ni kitengo tofauti mbali na tengeneza au tengeneza.

Na tuliona urembo unaweza kuwa na angalau maana mbili na pengine zaidi. Natumai situmii lugha kupita kiasi, lakini maneno haya ni muhimu sana. Kwa hivyo unapoenda seminari, na unajifunza kugawanya maneno ya Kigiriki, na unajifunza jinsi ya kuchanganua, na unajifunza jinsi vitenzi hivi vyote vina maumbo tofauti ya vitenzi, yaliyopita na ya sasa na yajayo na pluperfect na mambo haya mengine yote, na tunakosa msitu kwa miti.

Maneno katika sentensi ni yapi, yanahusianaje, na maneno hayo mengine yanatusaidiaje kuelewa neno linalozungumziwa? Kwa hivyo, tukilikaribia sana na

tukichambua sana tunakosa baadhi ya mambo haya. Lakini haya ni mambo ambayo bado ni ya uchambuzi kwa maana moja. Na ninachofanya ni kufanya kile unachojua tayari kiwe wazi.

Kinachokosea katika hali ya tafsiri ni jinsi wanavyotumia lugha iliyo katika Biblia si dhahiri kwetu kwa sababu sisi sio wa utamaduni huo na sisi sio wa lugha hiyo. Hilo ndilo tatizo. Na kwa hivyo , tunapaswa kutumia kile tunachojua kuhusu kuvunja utamaduni wetu wenyewe kwa lugha za Biblia na hali zao za kitamaduni ili tuweze kukielewa na kukumbuka mchakato wa kutafsiri, kuelewa maandishi, na kisha kuyawasilisha katika lugha hii nyingine.

Nina sentensi nyingine. Naomba msamaha mapema, lakini hii hapa. John aligombana na Jane.

Sawa, nyote mnajua inamaanisha nini, sivyo? Lakini ukweli kwamba iko kwa Jane na si kitu kingine huleta picha tofauti kabisa akilini mwetu ya hali ya kitamaduni ya uhusiano wa kuchumbiana na kile wanachofanya. Kwa hivyo, tunapoiangalia Biblia, hebu tutumie lenzi hizi hizo, ikiwa unataka kuiweka hivyo, hebu tutumie vigezo hivi hivyo vya kugawanya yaliyomo katika maandishi ya Biblia. Kwa hivyo, tutakuwa na mifano ya Biblia sasa.

Kwa hivyo, hii inatoka kwa Marko. Marko 1:40-45, Yesu alikuwa katika eneo la Galilaya. Mtu mmoja mwenye ukoma alimjia Yesu, akimsihi na kupiga magoti mbele yake, akisema, Ukitaka , waweza kunitakasa.

Yesu akamhurumia, akanyosha mkono wake, akamgusa, akamwambia, Nataka, takasika. Mara ukoma ukamwacha, naye akatakasika. Hakika alimwonya na kumfukuza mara moja.

Akamwambia, Angalia , usimwambie mtu yeyote neno, ila nenda, ukajionyeshe kwa kuhani, ukatoe sadaka kwa ajili ya kutakasika kwako kama Musa alivyoamuru, iwe ushuhuda kwao. Sawa, basi tuseme kwamba tunajaribu kutafsiri kifungu hiki kwa Kiswahili, na tunafika kwenye mstari huu wa kwanza. Mstari wa kwanza unasema, Mtu mmoja mwenye ukoma akamjia Yesu, akimsihi, akapiga magoti, akamwambia, Ukitaka, waweza kunitakasa.

Ni rahisi na rahisi, sivyo? Ndiyo, lakini kuna tatizo. Kama ilivyo kwa Kiingereza, unaweza kuwa na maneno kadhaa tofauti ya kusafisha, kutengeneza kitu safi au kusafisha kitu, tuna kitu kile kile kwa Kiswahili. Kwa hivyo, kwa Kiswahili, neno la kwanza ni Safisha .

Kwa hivyo, unaweza Safisha nyumba, ukiifanya iwe safi kabisa. Kwa hivyo unapanga vitu na kufagia na vumbi na chochote kile. Una neno Osha , ambalo mzizi wa Osha ni Oga, ambalo linamaanisha kuoga.

Kwa hivyo, Osha inamaanisha kusafisha kitu kwa maji, kama vile vyombo. Osha . Fuwa , fuwa hutumika kwa nguo pekee.

Hufua vyombo , hufua nyumba, hufua nguo au kitambaa pekee . Na kisha ya nne ni Takasa , ili kuitakasa . Kwa hivyo, Mwislamu anapofanya usafi kabla ya kuingia msikitini, anapaswa kuosha kwa utaratibu, na hiyo inaitwa Takasa , ili kufanya hivyo.

Kwa hivyo, mtu huyo anatoka akiwa safi. Kwa hivyo, ni neno gani kati ya haya tunalochagua? Hebu tuangalie kifungu hicho tena, na labda tunaweza kuelewa hili. Sawa, kwa hivyo mtu mwenye ukoma alimjia Yesu, akimsihi na kupiga magoti mbele yake, akisema, ukitaka, waweza kunitakasa.

Kwa hivyo neno ukoma kwa mtu wa karne ya kwanza hufanya nini? Linawajia akilini mwao kwa ujumla huu wa ukoma na jinsi ya kukabiliana na ukoma. Na kama tungechukua muda, tungerudi kwenye Mambo ya Walawi, na kuna sura mbili au tatu za kile unachohitaji kufanya ikiwa una ukoma. Na tukiangalia, ukoma uko katika sehemu ya Mambo ya Walawi inayozungumzia zaidi ya ukoma tu; inazungumzia usafi.

Na hivyo, ukimgusa mnyama aliyekufa, au ukimgusa maiti, utakuwa najisi hadi usiku. Mzunguko wa kila mwezi wa mwanamke humfanya kuwa najisi hadi atakapomaliza. Mahusiano kati ya mume na mke huwafanya kuwa najisi hadi watakapooga.

Na hivyo, kitu hiki chote cha ukoma kimefunikwa katika kitu hiki chote cha usafi na najisi. Lakini zaidi ya hayo, kinahusiana na usafi wa kiibada. Mtu ambaye ni najisi haruhusiwi kwenda kuabudu hekaluni.

Mtu asiye safi anahitaji kuoga, kujisafisha, kufuata mila zilizoainishwa katika Mambo ya Walawi kabla ya kuruhusiwa kuingia tena katika jumuiya ya ibada. Kwa Kiingereza, hatuna dhana hii ya usafi wa kiibada. Katika tamaduni nyingi ambazo nimeshughulika nazo, na nimezungumza na watu barani Afrika ambao tumefanya nao kazi, nimezungumza na watu kutoka Asia ambao wanatoka Asia, sehemu tofauti za Asia, na wengi wao wana dhana hii ya usafi wa kiibada na uchafu wa kiibada.

Na kwa hivyo, ni jambo linalojulikana kwao, lakini sisi ambao sio wa utamaduni huo, hatuelewi. Kwa hivyo, nini kitatokea ikiwa Yesu atamgusa mwenye ukoma? Yesu anakuwa nini? Mchafu. Hata hivyo, ukisoma katika Mambo ya Walawi, na jambo hili lote la usafi na najisi, na una maagizo kuhusu madhabahu, na vitu vinavyohusiana na madhabahu, na ni kweli inasema, ikiwa kitu najisi kitagusa kitu, basi kinakifanya kitu hicho kuwa najisi.

Hata hivyo, pia inasema kwamba ikiwa kitu kitakatifu au safi ambacho kimetakaswa kitagusa kitu kingine, hukifanya kitu hicho kiwe safi. Hilo linatuambia nini kuhusu

Yesu hapa? Yesu ni mtakatifu, na kwa kumgusa mtu huyu mchafu, najisi, anamfanya kuwa msafi na mtakatifu kiibada. Je, hayo ni mawazo yangu tu? Naam, tuendeleo kusoma.

Yesu anampeleka wapi? Sema hivi : humwambii mtu yeyote chochote, lakini nenda wapi? Kwa daktari, na daktari akuchunguze. Hapana. Nenda kwa kuhani, kwa sababu kuhani anakuruhusu kurudi kwenye jumuiya ya ibada ya kidini.

Kuhani alikuwa wapi kuhusiana na mtu huyu? Kuhani alikuwa Yerusalemu, maili mia moja kutoka hapa, na mchakato huu wote wa kuwa safi kulingana na sheria ya Musa, unachukua kama wiki moja. Kwa hivyo, uko hapo kwa wiki nzima, kisha unajionyesha, na unaoga mara chache na kufanya mambo haya yote. Kwa hivyo, mtu huyu alijua kwamba ilibidi ashuke kwenda Yerusalemu ili kufanya hivi, lakini unaenda kwa kuhani kwa sababu unahitaji kutangazwa kuwa msafi kiibada.

Pamoja na hayo, tunajua kwamba watu wenye ukoma hawakufukuzwa tu kutoka kwa jamii, bali pia walikuwa mbali na familia zao. Hawakuweza kwenda kuwagusa watu wa familia zao. Hawakuweza kwenda nyumbani, na kwa hivyo Yesu alipomponya, alimrudisha katika maisha yake.

Alimpa maisha mapya. Alimrudishia familia yake. Alimrudishia jumuiya yake.

Alikuwa wa pili. Na hivyo, yote hayo yamefungamana na hili. Na hivyo, tukielewa hilo, kisha tunaangalia maneno haya ya Kiswahili, kisha inakuwa wazi ni lipi tunalochagua.

Tunachagua la mwisho. Na hivi ndivyo Biblia ya Kiswahili inavyosema: Ukitaka, unaweza kunisafisha . Unaweza kunifanya niwe safi kiibada.

Acha nirudi kwenye kifungu hicho kingine kwa sekunde moja tu, na nitoe mambo mengine ambayo tumekuwa tukizungumzia katika baadhi ya mazungumzo yaliyopita ambayo nimetoa. Tumezungumzia mambo ambayo yamesemwa waziwazi. Tumezungumzia mambo ambayo yamedokezwa ambayo hayajasemwa waziwazi.

Na kifungu hiki kina mengi. Jambo hilo lote kuhusu usafi na najisi ni mojawapo ya historia kubwa ambazo hazizungumzwi. Na kwa nini halizungumzwi? Yesu hana haja ya kulitaja kwa sababu anazungumza na huyu mkoma anayejua.

Na mwenye ukoma anajua kwamba Yesu anajua. Wote wawili wanajua. Marko pia anajua kwamba waandishi wake, samahani, wasomaji wake, Wayahudi wa karne ya kwanza, pia wanajua.

Sote tunatokana na hili. Tumekuwa na sheria hizi kwa labda miaka elfu moja tangu Musa. Kwa hivyo, kila mtu alijua hilo.

Kwa hivyo, Marko haitaji kutaja, na anaweza kufupisha kifungu chake hapa. Kisha, hebu tuangalie Yesu anasema nini. Nenda ukajionyeshe kwa kuhani.

Kuhani gani? Je, kulikuwa na makuhani zaidi ya mmoja? Ndiyo. Kulikuwa na kuhani mkuu, na kulikuwa na makuhani wengine waliofanya kazi hiyo. Na hasa, kazi ya kutoa dhabihu kwa wanyama.

Kabila la Walawi na makuhani ni sehemu ndogo ya hilo. Makuhani walitoa dhabihu za wanyama na vitu vingine. Lakini Walawi hawakuwagusa wanyama hao kamwe.

Hilo lilikuwa jukumu la kuhani tu. Na kwa hivyo lazima uende kwa kuhani. Na ukisoma katika maoni unapata wazo.

Kuhani aliyekuwa zamu wakati huo, au mmoja wa makuhani aliyekuwepo hekaluni uliposhuka kwenda huko. Sawa. Toa kwa ajili ya utakaso wako.

Kumbuka, amepona, na anahitaji kufanya mambo kadhaa. Na hivyo ndivyo ilivyoelezwa katika Mambo ya Walawi. Ni kile ambacho Musa aliamuru.

Kwa hivyo hiyo ni marejeleo ya Mambo ya Walawi. Kwa hivyo, kuhani wakati fulani anasema, wewe ni safi. Na kisha anaoga, na kisha wanapata dhabihu hii, na kisha karamu.

Sikukuu ni ya nani? Mwanamume? Na je, ni ya kuhani? Hapana, sivyo. Labda ni kwa ajili ya familia yake au jamii inayowazunguka. Kwa hivyo, kama ushuhuda kwao, je, huo ni ushuhuda kwa makuhani? Labda si kwa sababu makuhani tayari wanajua.

Wao ndio waliosema, sawa, wewe ni mwema. Wewe ni msafi. Ni ushuhuda kwa kila mtu mwingine, kwa jamii, kwamba uko huru kurudi katika jamii na kuhama pamoja nao.

Ni kama vile ulipokuwa katika COVID, na ulikuwa mgonjwa wa COVID, na hukuweza kuingia kazini kwa sababu ulikuwa mgonjwa wa COVID. Ulihitaji ripoti ya daktari ili kusema umepimwa COVID na huna tena ugonjwa wa COVID. Hilo lilikuwa baya kiasi gani? Wakati mwingine lilikuwa baya sana.

Shemeji yangu na familia yake, wakati wa COVID, walihamia Ujerumani ili kuanza kazi katika kampuni ya Marekani huko, katikati ya COVID. Na kwa hivyo, tulikuwa nao kabla hawajaondoka. Na akasema, ndio, tunapaswa kupimwa COVID.

Hii ni kwa serikali ya Ujerumani, kwa njia. Tulilazimika kupimwa COVID ndani ya saa 36 baada ya kuingia kwenye ndege. Baadaye, tulilazimika kupimwa tuliposhuka.

Na hawapi watoto vipimo vya COVID, kwa hivyo huwaweka kando na karantini kwa wiki moja. Na ikiwa hawana dalili zozote baada ya wiki, basi unapata ripoti hii inayosema uko tayari kuondoka. Serikali ya Ujerumani ni kali sana.

Huwezi kuvunja sheria yoyote kati ya hizo. Usipofanya hivyo, hutaondoka hotelini hapo wewe na watoto wako mlipo. Hiyo ndiyo hali ya aina hii.

Ulihitaji mamlaka sahihi kukupa idhini hiyo kwamba uko huru na safi na hautawaambukiza watu wengine wowote. Utamaduni. Tumezama ndani yake, na hatutambui.

Kwa hivyo, kama tulivyosema, Kiswahili ni kusafisha. Sasa tuseme kwamba umesoma kitabu cha Marko kama kitabu cha kwanza ulichosoma, na kisha unasoma kifungu hiki katika Luka. Alipokuwa njiani kwenda Yerusalemu, alikuwa akipitia Samaria na Galilaya, akaingia kijijini.

Watu kumi wenye ukoma waliosimama mbali walikutana naye, wakapaza sauti zao wakisema, "Yesu, Mwalimu, tuhurumie." Alipowaona, aliwaambia, "Nendeni mkajionyeshe kwa makuhani." Walipokuwa wakienda, walitakaswa.

Takasa . Sawa. Kwa nini walikuwa wamesimama kwa mbali? Kama unaelewa ukoma, tayari tumezungumzia hilo.

Hawawezi kuwakaribia watu. Sivyo? Kwa hivyo, tayari unajua hilo kutoka kwa Mark. Yote haya hapa yanaeleweka kwako.

Kwa nini Yesu alimtuma kwa makuhani? Hiyo ndiyo utaratibu wa kawaida unaofanya. Na walipokuwa wakienda, hawakuponywa. Haisemi kuponywa.

Inasema kutakaswa. Sawa. Kwa hivyo, kwa sababu tuna ujuzi huo kutoka kwa Marko, kwa sababu tumefanya utafiti wetu na tunaelewa ukoma katika Agano Jipya na Agano la Kale, basi tunaelewa hili bila maelezo mengi.

Je, si vizuri hivyo? Tayari tuko hapo. Kwa hivyo, tunaweza kusoma tu hili, na kulielewa, na kisha kusoma sehemu iliyobaki ya kifungu. Sawa.

Tuzungumzie kifungu kingine. Kifungu hiki katika Marko, kinaanza na Yesu na mwingiliano wake na mkuu wa sinagogi, na kisha kinaendelea kutoka hapo hadi mtu mwingine. Yesu alipovuka tena kwa mashua kwenda ng'ambo ya pili, umati mkubwa wa watu ulikusanyika kumzunguka.

Basi, alibaki kando ya ufuo wa bahari. Mmoja wa maafisa wa sinagogi, jina lake Yairo, akaja, akamwona, akaanguka miguuni pake, akamsihi sana, akisema, Binti yangu

mdogo yu karibu kufa; tafadhali njoo umwekee mikono yako, apate kupona na kuishi.

Akaondoka pamoja naye, na umati mkubwa ukamfuata na kumsonga. Kumbuka usemi huo, ukimsonga. Hadithi inaendelea.

Mwanamke mmoja aliyekuwa na kutokwa na damu kwa miaka 12, na kuteseka sana kwa mikono ya matabibu wengi, na kutumia yote aliyokuwa nayo, hakupata msaada wowote, bali hali yake ilizidi kuwa mbaya. Baada ya kusikia habari za Yesu, alikuja nyuma yake katika umati wa watu, akagusa vazi lake, maana alidhani kwamba nikigusa tu vazi lake, nitapona. Mara moja mtiririko wa damu yake ukakauka, akahisi mwilini mwake kwamba amepona ugonjwa wake.

Mara Yesu, alipotambua kwamba nguvu zimemtoka, aligeuka katikati ya umati, akasema, "Ni nani aliyenigusa? Ni nani aliyegusa mavazi yangu?" Wanafunzi wake wakamwambia, "Unaona umati ukiangalia huku na huku, unaona umati ukikusonga, nawe wasema, Ni nani aliyenigusa?" Akatazama huku na huku ili amwone yule mwanamke aliyefanya hivi. Lakini yule mwanamke, akiogopa na kutetemeka, akijua yaliyompata, akaja, akaanguka mbele yake, akamwambia ukweli wote. Akamwambia, "Binti, imani yako imekuponya. Nenda kwa amani, uwe mzima kutokana na ugonjwa wako."

Kwa hivyo, tunajaribu kutafsiri kifungu hiki na tunajaribu kutafsiri sehemu hii kufahamu kilichotokea. Na chochote kilichotokea kilimfanya aogope. Tena, tunataka kukumbuka utamaduni, tunataka kukumbuka hali hiyo, tunataka kukumbuka hali ya kile kilichotokea.

Na kwa hivyo, ukicheza jambo hili akilini mwako kama video, tunaona nini? Tunamwona Yesu na Yairo na wanatembea. Na watu hawa wamewazunguka na Yesu anasukumwa, kugongwa na kusukumwa labda wakati yeye na Yairo wanatembea. Na kisha anahisi kitu.

Anahisi aina fulani ya nguvu ikitoka mwilini mwake. Na hapo ndipo anaposema, nani aliyenigusa? Na wanafunzi wake wanaenda, samahani, bwana, hakuna dharau, lakini kila mtu anakugusa? Kwa hivyo, hatujui kwa nini unasema hivi. Na anaenda, hapana, lakini mtu fulani alinigusa.

Na Yesu alimaanisha kuguswa na mtu aliyenigusa, na uponyaji huu ulihusiana hapo. Aliogopa nini? Alikuwa mchafu, sivyo? Ni wazi kutokwa na damu kunahusiana na mzunguko wake wa damu, na hakuwa ameweza kuzuia mtiririko wa damu kwa miaka 12, na alienda kutoka daktari mmoja hadi mwingine. Hawakuweza kumsaidia chochote.

Na kisha alikuwa amefungiwa kamba. Hakuwa na wazo la kufanya. Alisikia kwamba Yesu anakuja.

Alimfikiaje Yesu? Alijipenyeza katikati ya umati, akikaribia zaidi na zaidi na kumfuata Yesu, labda. Na akasema, nikigusa tu vazi lake, nikigusa tu upindo wa vazi lake, basi nitatakaswa. Naye akaenda , na kugusa nguo zake.

Na kisha hilo hutokea. Nini kilitokea kisha? Kisha Yesu akamtazama na kugundua, wewe ndiye uliyenigusa. Na akaingiwa na hofu, na amepatwa na shambulio hili la wasiwasi.

Mungu wangu, nitajikuta katika matatizo makubwa. Kwa nini? Kwa kuwagusa watu wote waliokuwa kwenye umati. Alisukuma mbele.

Hakupaswa kumkaribia mtu yeyote. Alitakiwa kuzuia mikono yake, karibu kama mtu mwenye ukoma. Anapomkaribia, anamgusa Yesu mwenyewe.

Dhambi ya dhambi zote, mtu mchafu akimgusa Yesu. Tena, huja tu kumgusa mtu; kwa kawaida unaomba ruhusa kwanza. Naam, hakufanya hivyo kwa sababu aliogopa.

Kwa hivyo yuko hapa. Atapata shida kubwa kwa sababu aliambukiza, kana kwamba aligusa na kuchafua kundi zima la watu. Tunapata hilo kutokana na uelewa wa utamaduni.

Tunapata hilo kutokana na uelewa wa usafi na najisi. Na tunapata hilo kutokana na hali ya kimwili ya mwanamke huyo kufanya alichofanya. Na sasa Yesu anasema, msijali.

Yote ni sawa. Hutapata shida. Nenda kwa amani.

Umepona. Na kwa uponyaji, ndipo utakaso ungekuja. Huenda ilibidi afanye ibada na kukaa peke yake hadi jua litue, kama ilivyoamriwa katika Mambo ya Walawi.

Kwa hivyo, mtazamo huu wa utamaduni unatupa ufahamu, tukijua nini? Tukijua kwamba alikuwa amegunduliwa. Tukijua kwamba wanaweza kumwadhibu. Tulifahamu hali ambayo angekabiliwa nayo kwa kile alichofanya.

Na kwamba alijua kwamba alikuwa amefanya jambo baya ambalo hangepaswa kufanya kulingana na desturi katika jamii hii. Kwa hivyo, yote hayo yako akilini mwetu tunaposoma maandishi haya. Tulipokuwa tukitafsiri haya nchini Tanzania, nilijua kwamba kulikuwa na jambo hapa lakini sikuwa na uhakika kabisa.

Baadaye, nilikuja na kufanya tafiti kuhusu semantiki, semantiki ya utambuzi, na mambo mengine yote haya. Na kisha nikawaza, hicho ndicho kinachotokea hapa. Kifungu hiki maalum na hali hii maalum vimejikita katika jambo hili lote la utamaduni.

Na kwa hivyo, niligundua hilo. Lakini nilihisi kuna kitu kibaya tulipokuwa tukijaribu kukitafsiri katika lugha hizi kusini mwa Tanzania. Lakini sikuweza kukielewa.

Nikirudi nyumbani na kufanya tafiti zaidi wakati huo, nilikuwa najua kinachoendelea hapa. Kwa hivyo, tunapozungumzia muktadha, tunazungumzia maandishi, tunazungumzia hali halisi, tunazungumzia mambo kadhaa tofauti. Mojawapo ya mambo tuliyotaja hapo awali ilikuwa ni rejista ya mazungumzo kati ya hapo na rejista ya maandishi yenyewe kwa msomaji.

Tulizungumzia aina ya hadithi. Hii ni aina gani ya hadithi? Hii ni simulizi. Ni simulizi.

Huenda ni ukweli. Na kunaweza kuwa na jambo la kiroho la kufundisha. Yesu anaeleza hilo.

Imani yako imekuponya. Kisha anaendelea na kufanya vivyo hivyo kwa Yairo. Kwa hivyo, imani ndiyo hoja kuu.

Kisha, unaangalia mazungumzo yote. Kwa hivyo, una Yairo, una mwanamke, una imani. Kwa hivyo, yote hayo yanaendana.

Na tunaangalia yote hayo tunapojaribu kuelewa. Na kwa hivyo, kwa kweli, tunachosema ni kwamba tuangalie maandishi. Tunajaribu kukusanya yote tunayojua kuhusu maandishi ili tuweze kujua kile kinachowasilishwa hapa na mwandishi.

Lakini pia tuna jambo lingine. Tunaangalia hali hiyo. Na hali hiyo inasaidia sana kutufahamisha mambo tunapoona kilichotokea.

Kwa nini mwanamke aliogopa? Kwa nini mambo yaliyo katika simulizi yalitokea? Kwa nini watu walisema walichosema? Kwa hivyo, katika mawasiliano na tafsiri, kwa hivyo tunapaswa kuelewa historia ya kitamaduni. Tunapaswa kuelewa hilo ipasavyo ili kuelewa maandishi ya Biblia. Kuelewa utamaduni kunaweza kujaza mapengo kwa ajili yetu.

Kuna mapengo mengi katika mawasiliano ambayo hatuyaelewi. Hata mambo yaliyo wazi hayatuambii kila kitu. Kama vile aliogopa kwa sababu ya kile kilichokuwa kikimtokea.

Hatujui hiyo ina maana gani. Hiyo ni wazi. Inatuambia.

Lakini ni nini kinachodokezwa? Hatujui. Lakini tunapaswa kuangalia kwa undani zaidi na kuchunguza hilo. Na kisha tunasema, tunawezaje kujaza mapengo? Kwa hivyo, moja ya njia ni kwamba tulichagua neno gani? Kwa hivyo, ukirudi kwenye lile linalohusu je, utanitakasa au utanitakasa, neno tulilochagua linaendana na muktadha wa usafi wa kiibada.

Hiyo ni mojawapo ya njia tunazoweza kutafsiri lugha yenye maana kitamaduni. Jambo lingine, wakati mwingine unataka tu kuacha maandishi jinsi yalivyo, lakini unataka kuongeza tanbihi inayoelezea alichokuwa akizungumzia kuhusu hili au kilichokuwa kikitokea ni hiki. Lakini kwa kitu kikubwa kama ukoma, ukoma umeunganishwa sana katika mfumo huu mkubwa wa kitamaduni wa usafi na usafi wa kiibada, na kisha kuna fremu ndogo ndani yake, na moja ya fremu ndogo hizo ni ukoma.

Kwa hivyo, wakati mwingine ni vigumu sana kuweka tanbihi, na kwa hivyo unaiweka kwenye kamusi, na unaweza kuelezea baadhi ya mambo haya. Tuna kamusi katika Biblia zetu. Sio kweli kwamba kutakuwa na kamusi katika Biblia hizi zingine, lakini ikiwa kuna kamusi hapo, basi angalau watu wana rasilimali zaidi za kuelewa, haswa ikiwa tunahitaji kuwa na maandishi ambayo yanabaki karibu na umbo la Kigiriki.

Wanahitaji mapengo yajazwe mahali fulani, na kwa hivyo tunajaribu kufanya hivyo. Tunaweza kujaza mapengo hayo wapi? Sawa, kwa hivyo asante sana, na tutaendelea na mada hii ya tofauti za kitamaduni katika hotuba inayofuata. Asante.

Huyu ni Dkt. George Payton katika mafundisho yake kuhusu tafsiri ya Biblia. Hii ni kipindi cha 9, Changamoto katika Tafsiri na Mawasiliano, Masuala ya Utamaduni, Sehemu ya 1.